

Záznam z 25. zasadnutia
Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím Rady vlády Slovenskej republiky
pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť

8. decembra 2021, 08.30 h., (online zasadnutie)

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej len „výbor“) zasadal kvôli epidemiologickej situácii online formou.

➤ **otvorenie**

25. zasadnutie výboru otvoril pán podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, ktorý ospravedlnil pani štátnu tajomníčku Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) PhDr. Soňu Gaborčákovú, ktorá sa nemohla z dôvodu neodkladných pracovných povinností zasadnutia výboru zúčastniť. Poďakoval za všetky podnety, ktoré boli navrhnuté do programu zasadnutia výboru.

Prítomných informoval, že je poverený viesť prvú časť zasadnutia a následne ho vystrieda JUDr. Ján Gabura, riaditeľ odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR. Privítal všetkých prítomných. Na zasadnutí privítal pani komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím pani JUDr. Zuzanu Stavrovskú, ktorá bola parlamentom znovu zvolená do tejto funkcie. Zároveň jej srdečne zablagoželel.

Informoval, že dňa 3. decembra 2021 sme si pripomenuli Svetový deň osôb so zdravotným postihnutím. Európska únia pre túto príležitosť pripravuje každoročne stretnutie spolu s Európskym parlamentom a Európskym fórom zdravotného postihnutia. Aj tento rok sa akcia organizovala, ale žiaľ už druhý krát online. Táto konferencia sa konala v dňoch 2. a 3. decembra 2021. Na programe boli tri hlavné bloky: prvý sa týkal zdravia a zdravotného postihnutia; druhý -informatizácii a prístupnosti z hľadiska zdravotného postihnutia; a tretí sa týkal detí a mládeže.

Tretieho decembra bol vyhlásený víťaz Európskej súťaže prístupné mesto.

Mesto Luxembourg získalo ocenenie Prístupné mesto 2022 (Access City Award 2022) za to, že sa stáva stále prístupnejším pre ľudí so zdravotným postihnutím.

Porota súťaže ocenila mesto Luxembourg pre jeho množstvo inovatívnych riešení a vylepšení rozširujúcich prístupnosť pre ľudí so zdravotným postihnutím. Prístupnosť je pre toto mesto prioritou a postupuje v súlade s princípom univerzálneho navrhovania na zabezpečenie prístupnosti pre všetkých. Po meste sa pohybujú nízkopodlažné autobusy s rampou a s akustickým a vizuálnym oznamovaním vnútri i na zastávkach. Mesto pravidelne konzultuje s obyvateľmi so zdravotným postihnutím, aby jeho aktivity mali požadovaný efekt. Okrem toho sprístupňuje informácie o svojich politických rozhodnutiach všetkým tak, že prenosy z kľúčových rokovaní mestskej rady sú doplnené prekladom do posunkového jazyka a prepisom do textu v reálnom čase.

Na druhom a treťom mieste sa umiestnili Helsinki a Barcelona. Do súťaže o ocenenie Prístupné mesto 2022 sa prihlásilo celkom 40 miest.

Porota udelila aj tri špeciálne uznania.

Pri príležitosti európskeho roka železníc získalo špeciálne uznanie portugalské mesto Porto za zlepšovanie prístupnosti jeho železničných staníc. Porto dosiahlo grandiózne zlepšenie svojho železničného systému pre ľudí so zdravotným postihnutím, vrátane metra. Napríklad stále zlepšuje prístupnosť vagónov a staníc metra, vrátane akustických varovných signálov a prispôsobovaní zariadení.

Špeciálne uznania dostali aj Leuen v Belgicku a Palma v Španielsku. Leuen bolo ocenené za začleňovanie prístupností do všetkých svojich politík, vrátane digitálnej oblasti. Palma bola ocenená za zlepšovanie prístupnosti fyzického prostredia, vrátane pláží a parkov.

V Európskej únii žije približne 87 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím. Súťaž Prístupné mesto organizovaná Európskou komisiou v spolupráci s Európskym fórom zdravotného postihnutia je aj jednou z aktivít Európskej stratégie v oblasti práv ľudí so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 na podporu budovania Európy bez bariér. Bola spustená už v roku 2010 s cieľom zvýšiť povedomie o zdravotnom postihnutí a podporiť iniciatívy európskych miest s viac ako 50 tisíc obyvateľmi v oblasti prístupnosti. Jej zámerom je aj povzbudiť mestá pre vzájomnú inšpiráciu a výmenu dobrej praxe.

Ocenenia sú udeľované mestám, ktoré preukázateľne zlepšili prístupnosť v základných oblastiach života v meste a ktoré majú konkrétne plány ďalších zlepšení.

Ocenenie Prístupné mesto už získali tieto mestá: 2021, Jönköping (Švédsko); 2020, Varšava (Poľsko); 2019, Breda (Nizozemsko); 2018, Lyon (Francúzsko); 2017, Chester (Veľká Británia); 2016, Miláno (Taliansko); 2015, Boras (Švédsko); 2014, Gothenburg (Švédsko); 2013, Berlín (Nemecko); 2012, Salzburg (Rakúsko); 2011, Avila (Španielsko).

➤ **kontrola uznášaniaschopnosti výboru**

Tajomníčka výboru PhDr. Mária Homolová vykonala kontrolu uznášaniaschopnosti výboru. Hneď v úvode zasadnutia bolo prítomných 32 členov výboru s hlasovacích právom. Nakoľko podľa čl. 10 ods. 3 Štatútu výboru je výbor spôsobilý zasadať a uznávať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov, výbor bol počas celého zasadnutia uznášaniaschopný.

➤ **schválenie návrhu programu zasadnutia**

Po otvorení zasadnutia a kontrole uznášaniaschopnosti výboru sa schvaloval program 25. zasadnutia výboru. Členovia výboru dostali priestor na uplatnenie pripomienok k navrhovanému programu. Do bodu Rôzne navrhol zaradiť podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, CSc. Informáciu o spôsobe realizácie úlohy týkajúcej sa transpozícií smernice EU 2019/882 o prístupnosti výrobkov a služieb, ktorá má transpozíčný termín 28. júna 2022. Do bodu Rôzne navrhol zaradiť JUDr. Ján Gabura, riaditeľ odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR informáciu o možnosti prihlásiť sa za člena Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím nakoľko bude voľba v júni 2022. Program bol jednomyselne schválený.

➤ **Informácia zo zasadnutia pracovnej skupiny pre riešenie zmysluplnosti Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a postavenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím vo vzťahu k rade**

Informáciu uviedol Mgr. Marián Filčík, tajomník Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, riaditeľ odboru ľudských práv z Ministerstva spravodlivosti SR.

Informoval, že dňa 18. októbra 2021 sa uskutočnilo zasadnutie Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „rada“) na ktorom jedným z bodov programu bola Informácia zo zasadnutia pracovnej skupiny pre riešenie zmysluplnosti rady a jej účelu, ktorú predkladala Mgr. Mária Kolíková, ministerka

spravodlivosti SR a predsedníčka rady. K uvedenému bodu bolo prijaté uznesenie č. 273, v zmysle ktorého majú výbory rady predložiť rade stanovisko k diskusnému dokumentu pracovnej skupiny rady a to najmä k otázkam postavenia výborov a ich vzťahu k rade. Diskusný dokument pracovnej skupiny rady spolu s prijatým uznesením rady bol členom výboru zaslaný v predstihu.

Informoval, že členom pracovnej skupiny bol aj podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, CSc.

Vysvetlil, že myšlienka je taká, že po 10 rokov fungovania rady je čas zamyslieť sa nad smermi, ktoré budú identifikované ako nevyhnutné, aby mala rada zmysel a účel pre všetkých. Vzhľadom k tomu, že máme 7 výborov, ktoré sú integrálnou súčasťou rady navrhli, aby diskusia o tom, ako by mala rada vyzerat', prebiehala aj vo výboroch s tým, že sú tam položené viaceré konkrétne otázky. Jedna z nich smeruje aj k tomu, či má daný výbor záujem sa osamostatniť, byť ako samostatná rada. Uviedol, že viaceré výbory boli v minulosti samostatnými radami. Skonštatoval, že videl, že v tomto výbore je už návrh stanoviska, ktorý k tomu smeruje. Informoval, že podobný návrh uznesenia je aj vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Uviedol, že jedna vec je dať túto informáciu rade, čo je v poriadku, pretože sa vedia s prípadnou transformáciou výboru na radu vysporiadať tak, že keď sa bude robiť návrh na zmenu štatútu rady, tak by už prípadne výbor nebol uvedený ako súčasť rady. Druhá vec je taká, že ak je záujem vytvárať samostatnú radu vlády, tak rady vlády vytvára vláda. Vytvára ich v zásade na návrh gestora, o ktorom sa predpokladá, že bude tej vzniknutej rade vlády predsedat'. Ak bude v tomto výbore vôľa vytvárať si opätovne vlastnú radu, tak bude dôležité poznať k tomu aj pozíciu pána ministra – predsedu výboru a riešiť túto otázku aj s ním. Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť nemá právo navrhovať vláde zriaďovanie nových rád a dávať ich niekomu do pôsobnosti bez toho, aby s tým daný člen vlády súhlasil. Následne vysvetlil, že nakoľko sa tu spomína myšlienka transformácie, potom ostatné diskusné otázky, ktoré boli smerované výborom (*akým spôsobom by mali byť komunikované stanoviská výborov rade; či je potrebné zlepšiť postavenie podpredsedov výborov v rámci rady; akým spôsobom by mali byť komunikované zásadné stanoviská vláde*) by potom boli pre tento výbor bezpredmetné, ak by bol záujem vytvárať si vlastnú radu vlády.

Podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, CSc. uviedol, že všetci dostali návrh uznesenia aj stanoviska, ktorý nakoľko pripravil Spoločný sekretariát výborov, považujú ho za návrh pána ministra.

Informoval, že deň pred zasadnutím výboru bol zaslaný členom výboru druhý návrh, ktorý pripravila skupina členov komory mimovládnych organizácií. Tieto dva návrhy sú celkom rozdielne. Prvý návrh predložený pánom ministrom hovorí o tom, že výbor má záujem byť naďalej odborným orgánom rady. Druhý návrh stanoviska hovorí o tom, že výbor považuje za efektívnejšie zriadenie Rady vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. V návrhu je uvedené, že ak bude toto prijaté, tak sa odporúča zriadenie pracovnej skupiny na prípravu návrhu na transformáciu výboru na Radu vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. Výbor má naďalej záujem o spoluprácu s radou a v prípade transformácie výboru na radu trvá na spolupráci s radou. Ostatné body sú rovnaké, ako v tom návrhu predkladanom pánom ministrom.

Následne otvoril diskusiu k týmto dvom návrhom, resp. aj k iným.

Tajomníčka výboru PhDr. Mária Homolová poznamenala, že názor ministerstva bol zatiaľ taký, aby výbor zostal naďalej výborom. Ale samozrejme, že ak výbor schváli iné stanovisko a súvisiace uznesenie, tak sa táto otázka na ministerstve nanovo otvorí a bude sa o nej diskutovať.

PhDr. Iveta Mišová, členka výboru zastupujúca skupinu organizácií osôb s mentálnym postihnutím sa podelila o svoje zamyslenie s členmi výboru nasledovne: Osoby so zdravotným postihnutím patria k špecifickej skupine a potýkajú sa vo svojom živote s problémami, ktoré si možno ľudia bez zdravotného postihnutia ani nevedia predstaviť. Napriek tomu, že máme systematickú prácu a snažíme sa presadzovať potrebné zmeny, návrhy zákonov, resp. novely, tak sa nám to nedarí tak efektívne a rýchlo, resp. v takej miere, ako by si želali a predstavovali. Prítomných informovala, že zažila situáciu, keď sme boli radou vlády a pozornosť bola vyššia a niektoré veci sa podarilo presadiť priamejšie a rýchlejšie. Poznamenala, že by uvítala, ak by mohol byť výbor opäť radou vlády.

Mgr. Tibor Köböl, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb s telesným postihnutím podporil túto myšlienku a je za opätovné zriadenie Rady vlády pre osoby so zdravotným postihnutím. Okrem dôvodov, ktoré uviedla pani Mišová sú preňho dôležité dôvody z pohľadu, že síce každé obdobie prináša veľmi dôležité otázky, ale toto obdobie znamená pre členov výboru zastupujúcich organizácie osôb so zdravotným postihnutím také nahromadenie problémov v rámci oblasti zdravotného postihnutia, čo sa týka chystaných krokov vlády (reforma nemocníc, reforma sociálneho systému). Nakoľko máme Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, tieto otázky nadobúdajú obrovský význam. Ďalej uviedol, že celá problematika zdravotného postihnutia sa dostala do takej situácie, že podpora orgánu novej pozície by bola jedine prospešná.

JUDr. Ivan Štubňa, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb s duševnými poruchami a poruchami správania podporil myšlienku obnovenia Rady vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. Informoval, že minulosti bol členom Rady vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. Vidí, že teraz a zvlášť v období pred reformami zdravotníctva, sociálnej oblasti, ale aj školstva sa potreby, ktoré sú v obrovskom množstve nedajú efektívne uplatňovať z pozície orgánu, ktorý je len odborným orgánom poradného orgánu. Keď bol výbor v minulosti radou vlády, tak všetky veci išli priamo na vládu. V súčasnosti cez filter, ktorým je rada sa nedostanú problémy ďalej na riešenie, pretože rada ich iba berie na vedomie.

Ing. Bc. Milan Měchura, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb so zrakovým postihnutím podporil myšlienku obnovenia Rady vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. Pamätá si ako fungovala Rada vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím, čo bolo to lepšie, pretože sa vzhľadom na postavenie tohto orgánu darilo efektívne riešiť problémy osôb so zdravotným postihnutím.

PharmDr. Katarína Kluková, členka výboru zastupujúca skupinu organizácií osôb so sluchovým postihnutím myšlienku transformácie výboru na Radu vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím považuje za veľmi dôležitú. Skonštatovala, že takmer všetky problémy, ktoré boli na výbore otvorené za posledné roky neboli riešené zo strany vecne príslušných rezortov komplexne a tým pádom sa veľa problémov ani nepohlo, nevyriešilo alebo nedotiahlo, pretože výbor je iba odborným orgánom poradného orgánu vlády.

Vzhľadom na priebeh diskusie **Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím** schválil k diskusnému dokumentu pracovnej skupiny rady nasledovné znenie stanoviska výboru:

1. Výbor oznamuje rade, že považuje za efektívnejšie vytvoriť Radu vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím ako ponechanie postavenia výboru ako odborného orgánu rady.

Svoje stanovisko odôvodnil takto:

Väčšina problémov, ktorými sa zaoberá výbor, sa týka ľudsko-právnej problematiky osôb so zdravotným postihnutím len z hľadiska miery dodržiavania alebo nedodržiavania uznávaných ľudských práv definovaných v príslušných dokumentoch ako je napríklad Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a antidiskriminačný zákon. Výbor však pripravuje konkrétne stanoviská a odporúčania týkajúce sa tvorby, novelizácií a implementácie legislatívnych dokumentov zo všetkých oblastí života spoločnosti ako je zdravotníctvo, sociálne veci, výstavba, doprava, vzdelávanie, informatizácia atď., zvyšovanie povedomia o problematike zdravotného postihnutia laickej i odbornej verejnosti a samotných osôb so zdravotným postihnutím, osvetu, metódik implementácie predpisov obhajoby a uplatňovania práv atď. Tieto stanoviská a odporúčania rada obvykle len berie na vedomie a nevenuje sa riešeniu nastolených problémov. Je to celkom prirodzené lebo nie je dostatočne vybavená na riešenie konkrétnych problémov osôb so zdravotným postihnutím na rozdiel od výboru. Samotné stanoviská a odporúčania výboru nie sú dostatočne vážne prijímané orgánmi štátnej a verejnej správy lebo sú stanoviskami a odporúčaniami len odborného orgánu rady, teda poradného orgánu, ktorý je poradným orgánom vlády. Aj podľa názoru členov komory výboru za mimovládne organizácie, ktorí boli členmi Rady vlády pre osoby so zdravotným postihnutím pred jej transformáciou na výbor, stanoviská a odporúčania Rady vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím mali priamejší a efektívnejší dosah na riešenie problémov osôb so zdravotným postihnutím ako je tomu v súčasnosti.

2. Výbor odporúča ustanoviť pracovnú skupinu na prípravu návrhu na transformáciu VOZP na Radu vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím.

3. Výbor má naďalej záujem spolupracovať s radou vo veci obhajoby a uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím a v prípade transformácie výboru na Radu vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím trvá na pokračovaní tejto spolupráce.

4. Výbor žiada radu o pravidelné prizývanie tajomníka výboru na zasadnutia rady bez možnosti hlasovacieho práva.

5. Výbor žiada, aby boli tajomníkovi výboru zasielané na vedomie všetky dokumenty a podklady súvisiace s činnosťou rady

6. Výbor žiada, aby tajomník rady na každom zasadnutí výboru informoval členov výboru o priebehu a výsledkoch predchádzajúceho zasadnutia rady.

Záver: Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím schvaľuje stanovisko výboru k diskusnému dokumentu pracovnej skupiny rady pre riešenie zmysluplnosti rady a jej účelu, a to najmä k otázkam postavenia výboru a jeho vzťahu k rade.

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím ukladá predsedovi Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím predložiť Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť v zmysle uznesenia rady č. 273 z 18. októbra 2021 stanovisko Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím k diskusnému dokumentu pracovnej skupiny rady pre riešenie zmysluplnosti rady a jej účelu.

(17 členov hlasovalo za návrh; 7 sa zdržalo hlasovania; 8 členov sa nevyjadrilo).

Ref.: Uznesenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 94 zo dňa 8. decembra 2021

Podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, CSc. nakoľko mal poverenie viesť tento bod, odovzdal slovo JUDr. Jánovi Gaburovi, riaditeľovi odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR, ktorý poďakoval pánovi podpredsedovi a prešiel v zmysle programu k nasledujúcemu bodu.

➤ **Podnet člena výboru vo veci kompenzácie osobných asistentov v prípade nemožnosti vykonávať osobnú asistenciu z dôvodu nariadenej karantény**

O zaradenie podnetu požiadal Mgr. Tibor Kőböl, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb s telesným postihnutím. Uviedol, že pandemická situácia prináša rôzne ťažkosti.

Požiadal, aby sa MPSVR SR vyjadrilo k jeho podnetu, ktorý sa týka osobných asistentov, poistencov štátu, ktorí v prípade že kvôli pandémie nemôžu vykonávať osobnú asistenciu prichádzajú o jediný zdroj príjmu a preto žiadali, aby boli zahrnutí do pandemickej pomoci. Asistent, ktorý je poistencom štátu, nemá žiadny príjem, keďže práve kvôli tomuto statusu - statusu poistenca štátu nie je ani zamestnancom a nemôže byť ani podnikateľom a pod.

JUDr. Katarína Fedorová, PhD., generálna riaditeľka sekcie sociálnej politiky MPSVR SR poďakovala za prednesenie bodu a informovala, že s pánom Mgr. Tiborom Kőbölom už o tom diskutovali. Pokiaľ ide o zabezpečenie prostriedkov pre osobných asistentov v čase, keď nemôžu vykonávať osobnú asistenciu, tu môže odkázať iba o nástroje pomoci, ktoré sú dostupné pre SZČO, kam osobných asistentov z hľadiska štruktúry pomoci zaradujeme. V rámci prvej pomoci opatrenia 4 zaradujeme osobných asistentov. Keď sa bavíme o osobných asistentoch z hľadiska systému prvej pomoci je to jasné, majú v systéme postavenie SZČO a majú možnosť si o pomoc žiadať.

Podpredseda výboru RNDr. Branislav Mamojka, CSc. Doplnil, že ak asistovaná osoba je v karanténe a nemôže za ňou chodiť osobný asistent, to je podľa jeho názoru obdobný prípad.

JUDr. Katarína Fedorová, PhD., generálna riaditeľka sekcie sociálnej politiky MPSVR SR uviedla, že v tomto prípade tiež, keď je osobný asistent v pozícii SZČO, taktiež sa naho vzťahuje v rámci prvej pomoci opatrenie 4.

Záver: Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím berie na vedomie podnet člena výboru vo veci kompenzácie príjmu osobných asistentov, poistencov štátu, v prípade nemožnosti vykonávať osobnú asistenciu z dôvodu nariadenej karantény.

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím žiada Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR o prijatie opatrení v prípade, ak je osobný asistent v karanténe a v prípade, ak je užívateľ osobnej asistencie, ktorému asistuje v karanténe.

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím žiada Radu vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť o pomoc pri riešení tohto ľudsko-právneho problému.

(Hlasovania sa zdržala nominovaná zástupkyňa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.)

Ref.: Uznesenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 95 zo dňa 8. decembra 2021

➤ **Podnet člena výboru vo veci poskytovania pomôcok na základe verejného zdravotného poistenia**

O zaradenie podnetu požiadal Mgr. Tibor Köböl, člen výboru zastupujúci skupinu osôb s telesným postihnutím, pretože sa jedná o dlhodobo neriešený problém.

Prítomných informoval, že požiadal o sprostredkovanie tejto informácie pre rezort zdravotníctva v predstihu, aby malo MZ SR dostatočný časový priestor na zaujatie stanoviska k úhrade pomôcok a k obsahu listu, ktorý bol v rôznych podobách opakovane zaslaný na rezort zdravotníctva, ale opakovane nedošlo k náprave opísaných problémov, respektíve ani k reakcii na listy, v ktorých bolo upozorňované na nasledovné problémy, ktoré boli MZ SR za posledné desaťročie opakovane predložené so žiadosťou o ich naliehavé riešenie. Vedenie MZ SR požiadavkám zástupcov osôb s veľmi ťažkým zdravotným postihnutím za uvedené obdobie nevyhovelo, resp. na ich podnety opakovane ani nereagovalo. Ocenil niektoré doterajšie odpovede rezortu v zmysle, že je MZ SR ochotné o témach rokovať. Menej potešujúce je, že k rokovaniam následne nedošlo (ministerstvo na urgovanie nereagovalo, dokonca napríklad v minulosti ani na naliehanie štátneho tajomníka MPSVR, Branislava Ondruša). Ak aj následne k stretnutiu došlo, tak žiadne konkrétne kroky na riešenie predostretých problémov vykonané neboli.

Dovolil si obrátiť sa na MZ SR s nádejou, že postoj MZ SR tentokrát bude proaktívny a bude ochotné vykonať ústretové zmeny v prospech poistencov.

V liste boli zhrnuté nasledovné problémy:

Kategorizácia zdravotníckych pomôcok

V oblasti poskytovania pomôcok na základe všeobecného zdravotného poistenia zaznamenávame dlhodobé problémy z pohľadu osôb s veľmi ťažkým telesným postihnutím. Problémy sa týkajú najmä:

- poskytnutia vhodnej pomôcky, pričom vhodnosť by mala byť zohľadnená vzhľadom na zdravotné postihnutie a malo by dôjsť k rýchlej reakcii na rýchlo sa meniaci stav ochorenia,
- finančnej dostupnosti pomôcok,
- množstevných limitov,
- indikačných obmedzení,
- často sa vyskytujúcej neakceptácie odporúčania vhodnej pomôcky odborným lekárom a tým aj prehodnotenia jeho odbornosti zdravotnou poisťovňou – dochádza k tomu, že zdravotné poisťovne prehodnotia odbornosť lekárov, ktorí predpisujú pomôcky a neuhradia pomôcku buď vôbec alebo zamietajú úhradu v plnej výške.

Príklady:

1. Poskytnutie vhodnej a finančne dostupnej pomôcky veľmi často mešká a badať to najmä pri silno progredujúcich ochoreniach, napríklad pri diagnóze, ako amyotrofická laterálna skleróza, svalová dystrofia Duchenne typ - systém nedokáže včasne reagovať na potreby osôb s veľmi ťažkým postihnutím.

a. Progresia ochorenia vyžaduje rýchlejšie obmeny pomôcok, preto by mali konať poisťovne včas a aj predvídavo. Pravidlá by mali byť proaktívne: poistencovi najprv vyhovuje základný model mechanického vozíka, ale keďže sa nesleduje rýchlosť zhoršenia zdravotného stavu a nie je hneď poskytnutý vozík odlahčený a čo najľahšie ovládateľný, poistenec priskoro je imobilný a obmedzený v samostatnom pohybe. Zároveň tým absentuje aj prirodzená rehabilitácia prostredníctvom pohybu.

b. Pri ďalšom zhoršení zdravotného stavu nie je možné poskytnúť vhodný mechanický vozík (ale aj ďalšie pomôcky) skôr ako po uplynutí 5 rokov, napríklad s polohovaním.

c. Pokiaľ je potrebné poskytnúť elektrický invalidný vozík, býva prekážkou keď poistenec má aktívny vozík, respektíve poskytnutie polohovateľnej postele v kombinácii s elektrickým vozíkom tiež nie je možné.

2. Tabuľka štandardov a indikačné obmedzenia zdravotníckych pomôcok skupiny L nevytvárajú podmienky na poskytnutie vhodných mechanických vozíkov so zreteľom na potreby vyplývajúce zo zdravotného postihnutia. Týka sa to aj kombinácie poskytnutia mechanického vozíka a elektrického vozíka, elektrického vozíka a polohovateľnej postele a pod. – poistenec je pravidlami poskytovania nútený vybrať si medzi mobilitou alebo trvalým pobudnutím na lôžku i v prípade, že je plne odkázaný na polohovanie. Problém sa týka ľudí s najťažšími zdravotnými postihnutiami.

a. Pri poskytovaní vozíkov sa nesleduje prioritne zdravotné hľadisko a tak relatívne často sú poskytované nevhodné pomôcky, ktoré dokonca zhoršujú zdravotný stav poistenca – dôsledkom sú nesprávne sedenie, deformity tela, preležaniny a pridružené zdravotné ťažkosti.

b. Kým pre osoby s nižšou mierou postihnutia existujú plne hrazené pomôcky, pri veľmi ťažkých zdravotných postihnutiach plná úhrada nie je možná tak, ako je to uvedené v nasledujúcom bode.

c. Pokiaľ zdravotné postihnutie vyžaduje riešiť elektrické polohovanie chrbtovej opierky, elektrický náklon sedadla, bradové ovládanie a pod., tak plná úhrada takéhoto vozíka cez zdravotné poisťovne nie je možná – vychádzame z praxe a teda nepoznáme prípad plnej úhrady takejto pomôcky.

3. Poistenci s veľmi ťažkým zdravotným postihnutím sú v nevýhodnej situácii a oproti poistencom s nižšou mierou postihnutia zažívajú diskrimináciu na základe miery zdravotného postihnutia a to v oblasti financovania pomôcok. Kým poisťovne majú vytvorené pravidlá poskytovania pomôcok s plnou úhradou pre jednu skupinu, druhá skupina nemá šancu na plnú úhradu vhodnej pomôcky – napríklad pri elektrických invalidných vozíkoch.

4. Neexistuje možnosť hradenia sedacích systémov a ani oporných systémov chrbta – myslia tým systémy integrované do mechanických a elektrických vozíkov – keďže do zoznamu nie sú zaradené moderné spôsoby riešenia pri vážnych deformitách chrbtice. Napríklad: <https://www.letmo.sk/chrbtova-opierka-tarta/>, <https://www.letmo.sk/tarta-emys/>, <https://www.letmo.sk/j3-carbon-back/>.

5. Pravidlá úhrady pomôcok neumožňujú účinnú profylaxiu pri predchádzaní dekubitom. Kvalitné antidekubitné podložky na invalidný vozík stoja niekoľko sto eur, pričom úhrada poisťovne je zväčša na úrovni do 60 €.

Dopady tohto stavu sú mimoriadne vážne.

- poistenec je predčasne nútený do imobility, pretože mu systém nepreplatí pomôcku, ktorá by podporovala zachovanie jeho zostatkových schopností pohybu

- stanovené pravidlá nezohľadňujú zdravotné hľadisko a nevychádzajú z reálnych životných situácií pri poistencoch, ktorí potrebujú mať súčasne vhodný mechanický vozík (špeciálne upravený, odlahčený) a súčasne aj vhodný elektrický vozík (keďže indikačné obmedzenie vylučuje, aby bol poistencovi uhradený elektrický vozík, ak už mu bol uhradený vozík mechanický, aktívny a opačne).

Zapožičiavanie pomôcok zdravotnými poisťovňami

Mgr. Tibor Köböl, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb s telesným postihnutím žiada MZ SR a o stanovisko k otázke vrátenia pomôcok po úmrtí poistenca. Poistenec s ťažkým zdravotným postihnutím, pokiaľ potrebuje kvalitnú a zdravie nepoškodzujúcu pomôcku, sám a z vlastných prostriedkov musí investovať do jej kúpy alebo vylepšenia pomôcky poskytnutej z verejného zdravotného poistenia. V týchto prípadoch dochádza k takým situáciám, že po úmrtí poistenca poisťovne žiadajú vrátiť zapožičanú pomôcku, na ktorú poistenec častokrát minul z vlastných prostriedkov násobene viac, než samotná poisťovňa. Napríklad na základný funkčný typ elektrického vozíka prispeje poisťovňa maximálne 3 790,37 € (L3 Vozík elektrický). Vozík, ktorý je vybavený kvalitnou antidekubitnou sedačkou, kvalitným oporným systémom chrbta, elektrickým polohovaním chrbtovej opierky, náklonu sedadla a pod. – tieto funkcie sledujú zdravotné hľadisko v rámci potrebného častého polohovania imobilnej osoby a prevencie preležanín – stojí minimálne 8 500 a viac eur, pričom bežne ide o sumu okolo 13 000 až 15 000 €. Na kúpu takejto pomôcky zväčša sa skladá celá rodina. Požaduje od MZ SR stanovisko, aké sú možnosti pozostalých pri vrátení takejto pomôcky v niekoľkonásobne vyššej hodnote, než je vklad samotnej zdravotnej poisťovne.

V liste uviedol aj niekoľko poznámok:

K odlišnému prístupu verejného zdravotného poistenia ohľadom plného financovania pomôcok pre osoby s nižšou mierou zdravotného postihnutia oproti osobám s veľmi ťažkým zdravotným postihnutím: Obdobná situácia je riešená v zahraničí, ako ľudsko-právny problém, kedy neposkytnutie vhodnej pomôcky len na základe vyššej miery postihnutia je považované za porušenie ľudsko-právnych predpisov, ale aj Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím – tento dokument ratifikovala aj Slovenská republika.

V spojitosti s predpisovaním elektrických a mechanických vozíkov poukázal na problematiku platnosti lekárskeho poukazu na zdravotnícku pomôcku, ktorý má platnosť jeden mesiac – zmena je v súčasnosti avizovaná, ale nemajú informáciu v akom štádiu je riešenie. Prax ukazuje, že v mnohých prípadoch jeden mesiac vôbec nestačí na dodanie týchto pomôcok, nakoľko sú objednávané zo zahraničia a ich dodacia lehota býva od 4 do 6 týždňov a často aj dlhšia. Navrhol zaoberať sa návrhom na predĺženie platnosti poukazu na dlhšie obdobie. Zaujíma ho v akom štádiu je riešenie.

Vyššie opísané problémy sú výsledkom dlhodobého neriešenia ich podnetov, pričom vyššie uvedené témy sú len neúplným zoznamom závažných problémov v rezorte. Zvláštnu kapitolu by si zaslúžila nedostupná zdravotná starostlivosť pre osoby s veľmi ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré kvôli neprístupnému prostrediu alebo chýbajúcim pomôckam nedokážu absolvovať potrebné vyšetrenia – pre bariéry v zdravotníckych zariadeniach (nevyhovujúce výťahy, schody, absencia bezbariérovej toalety, chýbajúce zdvíhacie zariadenia napríklad pri urologickom alebo gynekologickom vyšetrení, ale aj pri CT, MR, RTG, zdvíhacie zariadenia dokonca chýbajú aj na rehabilitačných oddeleniach a pod.).

Závažnou oblasťou je aj nedostatočné personálne zabezpečenie pri lôžkovej zdravotnej starostlivosti o osoby s úplnou odkázanosťou na pomoc inej osoby. Zaujíma ho, či avizované reformné kroky v zdravotnej starostlivosti rátajú s vytvorením miest (nemocníc), ktoré sú plne prístupné a pripravené poskytnúť všetky vyšetrenia a hospitalizácie na jednom mieste aj pre osoby s veľmi ťažkým telesným postihnutím.

MUDr. Pavol Macho, PhD. MHA, MPH- generálny riaditeľ sekcie zdravia MZ SR –podakoval za podklad a vyjadril sa, že ich mrzí vzniknutá situácia. Uviedol, že čo sa týka preskripcie zdravotníckych pomôcok, vedia lekárov usmerniť, kedy predpisovať dané pomôcky a akým spôsobom. Čo sa týka preplácania zdravotnými poisťovňami, narážajú na problém s financiami. Vedia zorganizovať stretnutie so zdravotnými poisťovňami, ale tam sa opäť dostávajú do situácie, že pokiaľ dôjde k znižovaniu odvodov za poistencov štátu, tak majú poisťovne menej finančných prostriedkov.

Mgr. Tibor Kőböl, člen výboru zastupujúci skupinu organizácií osôb s telesným postihnutím podakoval za odpoveď a uviedol, že mnohé otázky, ktoré v liste formuloval sú ľudsko-právneho charakteru minimálne keď si vezmeme, že niektoré pomôcky pre niektoré skupiny ľudí s určitým stupňom zdravotného postihnutia sú plne hrazené. Tam, kde sa jedná o veľmi ťažké zdravotné postihnutie nie sú plne hrazené.

V liste sformuloval otázku ohľadom postupu zdravotných poisťovní, ktoré si myslí, že nie sú až tak finančného charakteru. Napr. čo sa týka vrátenia pomôcok, rádovo vyššej hodnoty, ako poisťovňa prispela na tieto pomôcky. Ďalšia vec, čo sa týka financií, áno sú to zvýšené finančné prostriedky, ale je tu otázne, či budeme na túto otázku pozeráť z krátkodobého hľadiska. Či zdravotná poisťovňa prefinancuje kvalitnú antidekubitnú podložku. Alebo ak nie, či následne bude liečiť dekubity a preležaniny za rádovo niekoľkonásobné finančné prostriedky. Na záver uviedol, že očakával vecnejšiu reakciu od pána generálneho riaditeľa k uvedenému podnetu.

Ing. Oľga Reptová, Únia miest Slovenska – zareagovala, že v minulosti, keď bol výbor samostatnou radou, sa darilo viac riešiť problémy finančného charakteru. Nemyslí si, že sa môžu zdravotné poisťovne vyhovárať len na nedostatok finančných prostriedkov. V prvom rade sa jedná o ľudsko-právny problém, nemôžeme sa odvolávať na nedostatok peňazí a týchto ľudí odsúvať na vedľajšiu koľaj. Ona ako zástupkyňa Únie miest Slovenska uviedla, že mestá a obce veľmi pomáhajú osobám so zdravotným postihnutím.

MUDr. Pavol Macho, PhD. MHA, MPH - generálny riaditeľ sekcie zdravia MZ SR uviedol, že by inicioval stretnutie s Mgr. Tiborom Kőbölom na MZ SR, aby vedeli pripraviť súvisiace podklady ohľadom odôvodňovania finančných potrieb na konkrétne zdravotnícke pomôcky, a potom by navrhol vyvolať stretnutie so zdravotnými poisťovňami.

Z diskusie ďalej vyplynulo, že nakoľko sa tieto problémy riešia už dlhodobo, bolo by potrebné požiadať MZ SR o správu o výsledkoch rokovaní a jasných odpovedí na tieto podnety.

Záver: Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím žiada Ministerstvo zdravotníctva SR o správu o výsledkoch rokovaní o riešení predložených podnetov na najbližšie zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím.

Ref.: Uznesenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 96 zo dňa 8. decembra 2021

➤ **Správa o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2020**

JUDr. Zuzana Stavrovská, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím predložila Správu o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2020, ktorá bola pripravená v súlade s ustanovením § 11 ods.1 zákona č. 176/2015 Z.z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "Správa").

Správa sumarizuje poznatky z činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za predchádzajúci kalendárny rok, prináša návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

Správa obsahuje základné informácie o pôsobnosti komisára, popisuje kľúčové oblasti a štatisticky prehľadne prináša obraz o činnosti Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Svojim formálnym nastavením Správa kopíruje štruktúru Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a prináša informácie z oblasti jednotlivých referátov úradu, ktorými sú Služby zamestnanosti a kompenzácie, Občianskoprávna a rodinná agenda, Zdravotníctvo a sociálne poistenie, Bezbariérová prístupnosť, Sociálne služby a vzdelávanie. Každá oblasť je dokreslená príbehmi ľudí, ktorí sa v priebehu roka 2020 obrátili na komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím so žiadosťou o pomoc a poradenstvo. V osemdesiatich štyroch príbehoch sú zhutnené životné osudy ľudí so zdravotným postihnutím, ich úsilie o zlepšenie životných podmienok a snaha Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím o dodržiavanie zákonmi daných podmienok a rešpektovanie ustanovení Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

V ďalšej časti Správa stručne popisuje aktivity v oblasti legislatívy, monitorovania práv osôb so zdravotným postihnutím v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou, v špecializovaných zariadeniach a zariadeniach pre seniorov so zameraním aj na dodržiavanie článku 15 a 16 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, t. j. na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským, či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním, ochranu pred vykorisťovaním násilím a zneužívaním.

Súčasne Správa informuje o pilotnom projekte monitoringu škôl a školských zariadení vo veci dodržiavania článku 24 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v oblasti vzdelávania.

V závere Správa popisuje veľké množstvo aktivít, ktoré v priebehu roka komisárka a tím komisárky absolvovali, organizačnú štruktúru, rozpočet a jeho čerpanie a prináša celkové zhodnotenie pôsobnosti komisárky v číslach.

Medzi kľúčové informácie smerom k verejnosti sú opatrenia na nápravu, ktoré ukladá komisárka pri zistení zásahu do práv osôb so zdravotným postihnutím a vyhodnotenia plnenia týchto opatrení.

Správa o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2020 je zverejnená na stránke:

<https://www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk/Zverejnovanie/Spravy-o-cinnosti>

Záver: Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím oceňuje vypracovanie Správy o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2020 a vysoko si váži prácu pani komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím JUDr. Zuzany Stavrovskej.

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím odporúča finančné a personálne posilnenie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vzhľadom na rozsah a dôležitosť vykonávanej práce.

Ref.: Uznesenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím č. 97 zo dňa 8. decembra 2021

➤ **Rôzne**

- **Informácia o spôsobe realizácie úlohy týkajúcej sa transpozícií smernice EU 2019/882 o prístupnosti výrobkov a služieb, ktorá má transpozičný termín 28. júna 2022**

JUDr. Ján Gabura, riaditeľ odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR uviedol, že od posledného rokovania výboru, kedy prítomných informoval o tom, že MPSVR SR oslovilo ústredné orgány štátnej správy, aby identifikovali predpisy, ktorých sa táto smernica o prístupnosti výrobkov a služieb týka, dostali podklady zo všetkých rezortov, ale vznikla tam jedna zaujímavá situácia. Tri rezorty trvajú na transpozícií smernice prostredníctvom generálneho zákona, ktorý by bol vypracovaný na pôde MPSVR SR a ktorý by bol aj pánom ministrom predložený ďalej do legislatívneho procesu. Druhá varianta je taká, že tri rezorty predložili návrh, že by sa upravili existujúce zákony, ktoré sú v pôsobnosti jednotlivých ministerstiev, na ktoré sa vzťahuje táto smernica. Momentálne prebiehajú na MPSVR SR konzultácie so sekciou legislatívy. Tento legislatívny a transpozičný problém by mal byť vyriešený do 14. decembra 2021, kedy bude ďalšie rokovanie pracovnej skupiny za štátnu správu. V súvislosti s týmto rokovaním majú jednotlivé rezorty poslať doplnenú tabuľku zhody, už podľa čl. 3 smernice, to znamená, že je to identifikácia základných pojmov. Keď bude táto časť hotová a bude rozriešený legislatívny problém, ktorý vznikol, tak budú pokračovať rokovania s jednotlivými ministerstvami po jednom. V súvislosti s upozornením pána podpredsedu výboru RNDr. Branislava Mamojku, že táto úloha nie je v Pláne legislatívnych úloh vlády SR na rok 2022 uviedol, že táto úloha už bola do plánu doplnená a ako gestor je MPSVR SR.

- **Informácia o možnosti prihlásiť sa za člena Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.**

JUDr. Ján Gabura, riaditeľ odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR informoval o tom, že k 31. decembru 2022 skončí mandát 9 z 18 členov Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Voľba nových členov sa uskutoční v dňoch 14.-16. júna 2022 v New Yorku. Máme možnosť za štáty východnej Európy predložiť 1 kandidáta za Slovenskú republiku na člena Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím bol informovaný JUDr. Jánom Gaburom, riaditeľom odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR

o možnosti nominovať zástupcu SR v termíne do 31. januára 2022. Nominácia bude následne postúpená na MZVEZ SR, ktoré uvedenú nomináciu odkomunikuje s Výborom OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

Na záver zasadnutia JUDr. Ján Gabura, riaditeľ odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR poďakoval prítomným za ich príspevky a ukončil zasadnutie výboru.

Schválili dňa 18. decembra 2021
predsedajúci zasadnutiu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím

RNDr. Branislav Mamojka, CSc.
podpredsa
Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím

JUDr. Ján Gabura
riaditeľ odboru integrácie osôb
so zdravotným postihnutím MPSVR SR